

Osallisuutta vahvistava rakenteellinen sosiaalityö (ORAS)

Vastuututkija: Yliopistotutkija YTT, dosentti Tuomo Kokkonen (Jyväskylän yliopisto).

Tutkimuksen toteutuksen ajankohta: 1.9.2024-31.12.2026.

Rahoitus: Sosiaali- ja terveysministeriö

1 Tarkoitus ja tavoitteet

ORAS-tutkimuksen kohteena on kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevien asukkaiden sekä palvelujen käyttäjien osallisuus ja vaikutusmahdollisuudet hyvinvointialueilla. Tutkimus kiinnittää huomion hyvinvointialueiden toimintaa ohjaavan lain (2021/611) velvoitteisiin demokraattisesta aluehallinnosta sekä asukkaiden vaikuttamismahdollisuuksista myös vaalien välillä (29 §). Sosiaalihuoltolain (2014/1301) mukaan sosiaalityöllä on keskeinen rooli osallisuustyössä (1 §), mitä lain rakenteellista sosiaalityötä määrittävä pykälä (7 §) korostaa. Olemassa oleva lainsäädäntö muodostaa siten vahvan perustan hyvinvointialueiden osallisuustyön kehittämislle tavalla, jossa sosiaalityön rooli on keskeinen.

Tutkimus tuottaa tietoa, joka mahdollistaa uusien demokratiaa vahvistavien toimintamallien kehittämisen hyvinvointialueilla rakenteellisen sosiaalityön ja osallisuustyön yhteistyönä. Sosiaalityön ja politiikan tutkimuksen perinteitä yhdistäen se tukeutuu osallisuuden ja poliittisten vaikutusmahdollisuuksien tutkimukseen sekä deliberatiivista demokratiaa koskevaan keskusteluun. Rakenteellisessa sosiaalityössä tutkimus vie eteenpäin Monitoimijainen rakenteellisen sosiaalityön toimintamalli sosiaali- ja terveystaloudissa -hankkeen (MoRa) ajattelua (Närhi ym. 2023). Sen mukaisesti rakenteellinen sosiaalityö on erilaisten toimijoiden – sosiaalialan ammattilaiset, johto, asiakkaat, kansalaistoimijat ja poliittiset päättäjät – välisissä suhteissa tapahtuvaa, osallisuudelle ja poliittisuudelle perustuvaa toimintaa.

1.1 Tutkimushankkeen merkitys suhteessa nykytietämykseen sekä tutkimukselliset lähtökohdat

Sosiaalityön poliittisuus

Teoreettisesti ORAS-tutkimus perustuu käsitykseen, jonka mukaan sekä osallisuuden että rakenteellisen sosiaalityön perusluonne on taistella demokratian puolesta eriarvoisuutta ja epäoikeudenmukaisuuksia vastaan. Voidaan myös sanoa, että osallisuuden tavoitin rakenteellinen sosiaalityö pyrkii vahvistamaan yksilöiden ja yhteisöjen toimijuutta sekä edellytyksiä tulla kuulluksi yhteiskunnassa. Suomalaisen rakenteellisen sosiaalityön nykytilaa tutkineessa MoRa-hankkeessa (Närhi ym. 2023) tätä teemaa lähestyttiin tietoisena kansainvälisten rakenteellista sosiaalityötä koskevien keskustelujen yhteiskuntakriittisistä painotuksista. Yhdessä empiirisen tutkimuksen havaintojen kanssa tämä johti päätelmään siitä, että Suomessa rakenteellinen sosiaalityö on järjestelmä- ja toimenpidekeskeisyyteen suuntautunutta. Johtopäätöksenä oli, että suomalainen rakenteellinen sosiaalityö hyötyisi kansainvälisen rakenteellisen sosiaalityön perinteen huomioon ottamisesta (Kokkonen 2023; Närhi 2023). Yhtenä MoRa-hankkeen suosituksena olikin täydentää suomalaiselle rakenteelliselle sosiaalityölle tärkeää Pohjolan (2014) rakenteellisen sosiaalityön tehtävämuotoja kuvaavaa nelijakoa – tietotyö, inklusiotyö, oikeudenmukaisuustyö sekä strategiatyö – poliittisen työn käsitteellä (Närhi ym. 2023).

Rakenteellisen sosiaalityön yhteydessä poliittisella työllä tarkoitetaan etäisyyden ottamista hallintokeskeisestä toimintatavasta. Se korostaa siirtymää kohti avoimempaa sekä läpinäkyvämpää hallintoa ja palvelujärjestelmää. Lisäksi poliittisen työn käsite kehottaa sosiaalityötä suuntautumaan kansalaiseskeisesti. Konkreettisia ja suomalaisen yhteiskunnan kontekstissa realistisia keinoja poliittisen työn edistämiseksi on tukea eri toimijoiden välistä

yhteistyötä ja avata viranomaisjärjestelmää kohti palveluiden käyttäjiä, asukkaita sekä kansalaisyhteiskunnan toimijoita ja paikallisia yhteisöjä (Närhi ym. 2023). Poliittisen työn kehittäminen osana rakenteellista sosiaalityötä liittyy siis yksilöiden sekä yhteisöjen osallisuuden ja vaikutusmahdollisuuksien vahvistumiseen yhteiskunnassa.

Teoreettisesti ORAS-tutkimushankkeen ytimessä oleva käsitys osallisuuden ja rakenteellisen sosiaalityön poliittisuudesta palautuu politisoinnin ja depolitisoinnin käsitteisiin. Politisoimisella tarkoitetaan sitä, että asioista on mahdollista keskustella uudella tavalla, uusien keskustelijoiden toimesta tai uudenlaisiin argumentteihin tukeutuen. Politisoiminen merkitsee jotakin asiaa koskevan keskustelun käynnistymistä, sitä koskevan uudenlaisen ymmärryksen tavoittelemista ja sen hyväksymistä, että olemassa olevaa – kenties eriarvoistavaa tai sosiaalisia ongelmia aiheuttavaa – asiantilaa voidaan muuttaa (Keränen 2014). Depolitisoiminen on puolestaan muutokseen suuntautuvan poliittisen keskustelun sulkemista ja pitäytymistä käsityksessä, että nykyinen tilanne on legitiimi (Häikiö & Leino 2014).

Edellä kuvattu politisoinnin ja depolitisoinnin vastakkaisuus liittyy läheisesti jakoon politics-tyyppisen päätöksiä tekevän poliittisuuden ja hallinnolle ominaisen policy-tyyppisen käytäntöpoliittisuuden välillä. Politics-tyyppinen poliittisuus palautuu demokratian ihanteeseen. Se on avointa poliittista keskustelua ja päätöksentekoa. Policy-tyyppinen käytäntöpolitiikka taas keskittyy tehtyjen päätösten toimeenpanoon (Kokkonen 2023; Keränen 2013 & 2014). Politisoinnin ja depolitisoinnin välisen vastakkainasettelun kannalta on tärkeää, että policy-tyyppisen käytäntöpolitiikan korostuminen merkitsee usein pyrkimystä ”hallinnoida” – tai rajata – käytyä keskustelua. Osallisuuden tapauksessa tämä voi tarkoittaa osallistavien prosessien kesyttämistä hallinnon asettamissa rajoissa tapahtuvaksi näennäisosallistumiseksi (Keränen 2013 & 2014; Nousiainen 2016; Matthies 2017).

Vaikka Suomessa sosiaalityö on vahvasti julkisen palvelujärjestelmän piirissä tapahtuvaa hallintoa ja viranomaistoimintaa, sosiaalityön poliittisuutta ei voi täysin paikantaa policy-tyyppiseen käytäntöpolitiikkaan. Politics-näkökulmaa korostaen sosiaalityöntekijät niin Suomessa kuin kansainvälisestikin ovat vahvasti sitoutuneet ammattikunnan sekä asiakkaiden kannalta tärkeiden yhteiskunnallisten tavoitteiden edistämiseen – seikka, joka näkyy myös heidän puoluevalinnassaan (Weiss-Gal 2017; Kallio 2021). Tärkeä sosiaalityötä politics-tyyppiseen poliittisuuteen liittävä side on myös se, että alan ammattietiikka ammentaa paljolti rakenteellisen sosiaalityön kriittisestä ja radikaalista perinteestä, joka velvoittaa sosiaalityötä toimimaan avoimen poliittisesti eriarvoisuutta ja syrjintää tuottavien rakenteiden kumoamiseksi (Carniol 1992; Weinberg 2008; Mullanly & Dupré 2019; IFSW 2023).

Politics-tyyppisellä poliittisuudella on yhteys osallisuutta koskevassa keskustelussa klassiseksi muodostuneeseen Arnsteinin (1969) osallisuuden portaikkoon. Arnsteinin portaikon korkeimmat osallisuuden asteet ovat kumppanuus (*partnership*), valtuutettu valta (*delegated power*) ja kansalaisten tekemä hallinta (*citizen control*). Näiden osallisuuden muotojen voidaan ajatella olevan suopeita asiakkaiden ja hyvinvointialueen asukkaiden esiin nostamien kysymysten ja ongelmien politisoimiselle. Vastaavasti alemman osallisuuden asteet, tiedottaminen (*informing*) ja konsultointi (*consultation*), ovat tiukemmin kiinni asetelmassa, jossa valtasuhteet sekä hallinto määrittävät mahdollisuuksia käydä muutokseen tähtäävää – siis poliittista – keskustelua ongelmalliseksi koetuista asioista.

Kansainvälisissä rakenteellisen sosiaalityön keskusteluissa korostetaan, että käytännön sosiaalityössä poliittisuus voi toteutua asiakkaiden voimaannuttamisen, heidän tietoisuutensa kohottamisen, kollektiivisuuden ja yhteisöllisyyden tukemisen sekä sosiaalisten ongelmien ja

valtasuhteiden kriittisen uudelleenmäärittelyn kautta (Payne 2021; Närhi 2023). Tältä kannalta Anneli Pohjolan (2014) ajatus rakenteellisen sosiaalityön kaksoissidoksesta on tärkeä käsite. Pohjola korostaa rakenteellisen sosiaalityön kaksoissidoksella sitä, että kaikkeen sosiaalityöhön sisältyy – tai ainakin tulisi sisältyä – pyrkimys muuttaa yhteiskunnallisia rakenteita.

Yksilökohtainenkin sosiaalityö on yhteydessä pyrkimykseen vahvistaa asiakkaan osallisuutta ja vaikuttaa poliittisesti sosiaalisia ongelmia aiheuttaviin yhteiskunnallisiin oloihin. Poliittisen työn (Närhi ym. 2023; Kokkonen 2023) käsitteen perusteella voidaan myös sanoa, että kaksoissidoksen (Pohjola 2014) avautuminen konkreettiseksi tilanteiksi ja toimintayhteyksiksi on tärkeää. Se mahdollistaa keskustelun avaamisen hallinnon ja muun yhteiskunnan välisen rajan yli ongelmallisten yhteiskunnallisten rakenteiden muuttamiseksi.

Osallisuus ja deliberatiivinen demokratia hyvinvointialueiden kehityksessä

Hyvinvointialueiden toiminnan käynnistyminen on muuttanut sosiaali- ja terveystalouden toteuttamisen institutionaalisia puitteita ja luonut suomalaisen yhteiskuntaan uudenlaisen poliittisen päätöksenteon tason. Hyvinvointialueiden perustamisessa on siis kysymys sekä palvelujärjestelmää että poliittista järjestelmää koskevasta muutoksesta. Uudistusta koskeneessa keskustelussa on korostettu eniten palveluiden tuottamiseen liittyviä näkökohtia. Tavoitteena on ollut yhtäläisempi palvelujen tarjonta niin suurissa kuin pienissäkin kunnissa ja edellytyksien luominen palvelujärjestelmän rationalisoimiselle sekä sosiaali- ja terveystalouden keskinäiselle yhteensovittamiselle. Pyrkimys saada aikaan säästöjä palvelujen tuotannossa on liittynyt läheisesti näihin tavoitteisiin. (Lammintakanen & Rissanen 2017; Rautiainen ym. 2020.)

Poliittisessa järjestelmässä hyvinvointialueiden on pystyttävä ottamaan paikka kuntien ja valtiovallan välissä (Jäntti ym. 2017). Edustuksellisen demokratian kannalta hyvinvointialueiden poliittinen legitimiisyys kulminoituu siihen, että asukkaat valitsevat vaaleissa edustajansa alueen päätöksentekoihin. Osallisuutta korostavan demokratiakäsitteen kannalta keskeistä puolestaan on, että asukkaat voivat kansalaisvaikuttamisen kautta vaikuttaa poliittiseen keskusteluun ja -pätöksentekoon vaalien välilläkin (Klijn & Edelenbos 2013). Pohjimmiltaan nämä kaksi demokratiakäsitettä – edustuksellinen ja osallisuuteen perustuva – eivät ole toisistaan erillisiä sillä osallisuus vahvistaa luottamusta edustukselliseen demokratiaan (Jäntti ym. 2017).

Tutkimussuunnitelman alussa tuotiin esille, että Laki hyvinvointialueesta (2021/611, 29 §) sisältää konkreettisia velvoitteita asukkaiden osallisuuden kehittämisestä hyvinvointialueilla. Perustaltaan nämä velvoitteet ovat hyvin samanlaisia kuntalain velvoitteiden kanssa. Hyvinvointialuetta koskevan lain mukaan osallistumista ja vaikuttamista voidaan edistää kuulemistilaisuuksien sekä asiakas- ja asukasraatien kautta, valitsemalla palvelujen käyttäjiä edustajia eri toimielimiin, palvelujen yhteiskehittämisellä ja talouden yhteissuunnittelulla sekä tukemalla järjestöjen ja yhteisöiden toimintaa. Lisäksi laki kehottaa hyvinvointialuetta selvittämään alueen asukkaiden mielipiteitä ennen päätöksentekoa. Monet näistä toiminnoista ovat myös samanhenkisiä rakenteellisen sosiaalityön perinteen (Närhi 2023) sekä Sosiaalihuoltolaissa (2014/1301) määritellyn rakenteellisen sosiaalityön kanssa.

Hyvinvointialueiden alkua on ollut haasteellinen. Poliittikan kannalta tätä kuvaa tammikuun 2022 aluevaalien heikko äänestysaktiivisuus (äänestysprosentti 47,5 %). Äänestysaktiivisuuden valossa aluevaalit hahmottuivat tärkeideltään toissijaisiksi suhteessa vakiintuneisiin kunta-, eduskunta- ja presidentinvaaleihin. Demokratian kannalta ongelmallista oli, että matala äänestysprosentti korosti puoluekannaltaan vakiintuneimpien, koulutetuimpien ja iäkkäämpien äänestäjien näkemyksiä. Vaalien ehdokasasettelussa korostui puolestaan ehdokkaiden asiantuntijatausta sekä ammatti sosiaali- ja terveystalouksissa (Borg 2022). Voidaan olettaa, että haavoittuvassa

elämäntilanteessa olevat ja nuoret sosiaalihuollon palveluja käyttävät hyvinvointialueiden asukkaat olivat vaaleissa passiivisia. Tämä mitä todennäköisemmin tarkoittaa myös sitä, että heidän äänensä kuuluu heikosti hyvinvointialueilla tehtävässä poliittisessa päätöksenteossa.

Toinen asukkaiden osallisuuden ja vaikutusmahdollisuuksien toteutumista hyvinvointialueilla uhkaava asia on alueellisen hallintojärjestelmän monimutkaisuus. Julkishallinto on nykyisellään muotoutunut hahmoon, joka on yhdistelmä päätöksentekoa taloudellistavaa managerialismia, monikeskuksista ja hajautettua valtaa sekä nopeatempoista ja kompleksista käsillä oleviin kriiseihin reagoimista (Yliaska 2014; Vartiainen ym. 2020; Annala ym. 2021). Lisäksi hyvinvointialueita ravistelevat parhaillaan sosiaali- ja terveystalouteihin kohdistuvat säästöpainot. Aikaisemmassa tutkimuksessa resurssien niukkuuden on havaittu johtavan siihen, että kansalaisvaikuttamisen kehittämistä minimoidaan tai siihen suhtaudutaan, kuin kyseessä olisi ainoastaan lainsäädännössä esitetty muodollinen velvoite (Jänntti ym. 2017).

ORAS-tutkimushankkeessa lähdetään siitä, että asukkaiden osallisuus ja vaikutusmahdollisuudet eivät ole ainoastaan lainsäädännöllinen velvoite, vaan ne tukevat palveluiden kehittämistä tavalla, joka ei viranomaiskeskeisessä toiminnassa ole mahdollista. Erityinen kiinnostus hankkeessa kohdistuu deliberatiivisen, tai puntaroivan, demokratian tarjoamiin mahdollisuuksiin. Aikaisemmassa tutkimuksessa on todettu, että deliberatiivisen demokratian avulla on mahdollista politisoida päätettävänä olevia asioita uudesta näkökulmasta alueen asukkaiden ja palvelujen käyttäjien tieto huomioiden ja siten mahdollistaa parempien ja oikeudenmukaisempien päätösten tekeminen. Lisäksi deliberatiivisen demokratian käytännöt edistävät toimijoiden keskinäistä yhteisymmärrystä, sitouttavat osallistujiaan yhteisiin päätöksiin ja – sosiaalityön kannalta tärkeällä tavalla – voimauttavat toimijoita vaikuttamaan jatkossakin. Näiden etujen vuoksi deliberatiivinen demokratia voi myös tukea päätösten implementointia käytäntöön. (Fung 2007 & 2020; Raisio & Vartiainen 2011; Värntö ym. 2011; Leppänen 2016; Grönlund ym. 2022.)

Deliberatiivista demokratiaa koskevasta keskustelusta ammentavia aloitteita on hyödynnetty kuntien toiminnassa esimerkiksi kuulemistilaisuuksien ja raatien muodossa. Yhteistyö kansalaisten ja kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kanssa on kuitenkin usein jäänyt vajaaksi odotuksista (Möttönen & Niemelä 2014). Syynä tähän voi olla, ettei raatien ja kansalaisvaikuttamisen elinten moderointi ole ollut tyydyttävää tai niiden edustavuudessa ja todellisissa vaikutusmahdollisuuksissa on ollut puutteita (Raisio 2014). Osaltaan ongelmat ovat liittyneet julkishallinnon viranomaiskeskeiseen toimintakulttuuriin ja siinä vallitseviin valtasuhteisiin. Vaikuttamistoimielimet eivät ole tarjonneet kansalaisille tasa-arvoista kumppanuutta julkisen vallan kanssa. Käsiteltävänä olevien asioiden politisoiminen ja todellisen vaikuttamisen sijaan nykyiset vaikuttamiskäytännöt ovat mahdollistaneet lähinnä tiedon saamisen tekeillä olevista – tai peräti jo tehdyistä – päätöksistä (Rantamäki & Kokkonen 2023a ja b).

ORAS-tutkimushanke tuottaa tietoa sellaisten osallistumisen ja vaikuttamisen käytäntöjen kehittämiseksi, jotka mahdollistavat sosiaalisten olojen ja sosiaali- ja terveystaloutien toiminnan politisoimisen tasa-arvoisella ja kaikkien osapuolten tietoa kunnioittavalla tavalla. Rakenteellisen sosiaalityön näkökulma ilmenee tutkimuksessa huomion kiinnittämisessä sosiaalityön asiakkaiden ja haavoittuvassa elämäntilanteessa olevien asukkaiden osallisuuteen ja vaikutusmahdollisuuksiin. Tutkimus näkee sosiaalityön myös keskeiseksi osallisuustyön käytäntöjen kehittäjäksi. Deliberatiivisten prosessien tasa-arvoa luova moderointi erityisen tärkeää, kun niihin osallistuu erilaisissa asemassa olevia ihmisiä, esimerkiksi palveluiden käyttäjiä, viranhaltijoita, johtajia ja poliittisia päättäjiä (Värntö ym. 2021). Onnistuessaan poliittinen deliberaatio mahdollistaa myös oikeutettujen erimielisyyksien julki tuomisen ja tunnustamisen (Leppänen 2016).

1.2 Tutkimuskysymykset ja/tai hypoteesi(t)

ORAS-tutkimushankeen lähtökohta on oletus rakenteellisen sosiaalityön merkityksestä haavoittuvassa asemassa olevien kansalaisten osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien vahvistamisessa. Tutkimuksen teoreettinen lähestymistapa asettuu sosiaalityön tutkimuksen ja politiikan tutkimuksen välille. Se korostaa rakenteellisen sosiaalityön yhteyttä osallisuutta ja demokratiaa koskevaan tutkimukseen. Tämän kaltainen lähestymistapa avaa uuden näkökulman keskusteluun, joka koskee hyvinvointialueita instituutioina, joilla on kaksoistehtävä palveluiden tuottajana sekä osana poliittista järjestelmää (Kuvio 1).

Kuvio 1: ORAS-tutkimushankeen teoreettinen asetelma

Tutkimuskysymykset ovat:

- 1) Miten hyvinvointialueet tekevät osallisuustyötä ja minkälaisiin käsityksiin osallisuudesta ja vaikuttamismahdollisuuksista työ perustuu?
- 2) Minkälainen rooli (rakenteellisella) sosiaalityöllä on hyvinvointialueiden osallisuustyössä, koskien sekä olemassa olevaa toimintaa että sen kehittämistä?
- 3) Tunnistaa kaikkein haavoittuvammassa asemassa olevien asukkaiden osallisuuden ja vaikuttamisen aihioita sekä miten näitä toimintoja on mahdollista tukea ja laajentaa?

1.3 Tutkimustulokset ja niiden tieteellinen vaikuttavuus

Tutkimuksen tulokset vahvistavat tietämystä palvelujärjestelmän tutkimuksen, sosiaalityön tutkimuksen sekä politiikan tutkimuksen leikkauksessa sijaitsevalla alueella. Tutkimus vahvistaa sosiaalityön teoriaa ja itseymmärrystä liittyen ammatin poliittiseen ulottuvuuteen sekä sen asemaan suhteessa julkiseen valtaan ja toisaalla kansalaisiin (Närhi ym. 2023). Monien eurooppalaisten hyvinvointivaltioiden tavoin sosiaalityö on Suomessa sitoutunut julkiseen valtaan siten, että sen poliittisuus ilmenee lähinnä policy-tyyppisenä sitoutumisena hallintoon. Samalla yhteys politics-tyyppiseen ja kansalaisiin suuntautuneeseen sosiaalityöhön on jäänyt teoriakeskusteluiden tai ammattietiikan tasolle (Weinberg 2008; IFSW 2023). Sosiaalityöltä on puuttunut malleja vaikuttaa yhteiskunnassa tavalla, joka vahvasti perustuu asiakkaiden näkemysten huomioon ottamiselle (De Corte & Roose 2016).

Tutkimushanke kytkeytyy myös tutkijoiden toimittamaan sosiaalityön poliittisuutta käsittelevään keväällä 2025 julkaistavaan kirjaan (SoPhi). Poliitiikan tutkimuksen kannalta on tärkeää, että ORAS-tutkimushanke tuottaa tieteellistä tietoa haavoittuvassa elämäntilanteessa olevien kansalaisten poliittisesta osallisuudesta ja vaikuttamismahdollisuuksista. Vaikka deliberatiivista demokratiaa on

tutkittu julkishallinnon ja kansalaisten välisenä käytäntönä, sen soveltaminen sosiaali- ja terveyspalveluiden kontekstiin on ollut vähäisempää, etenkin koskien yhdessä palveluiden käyttäjien kanssa toteutettavia poliittisia prosesseja.

1.4 Haun erityistavoite

ORAS-tutkimus kiinnittyy tutkimusrahoitushaun kolmanteen (*ehkäisevän ja rakenteellisen sosiaalityön tutkimus sekä innovaatiot sosiaalityössä*) ja neljänteen (*asiakkaiden osallisuus ja toimijuus sosiaalihuollossa*) painoalueeseen. Lisäksi hanke tukee toisen painoalueen (*erityisen haavoittuvassa asemassa olevien asukkaiden elämäntilanteet ja palvelutarpeet*) toteutumista.

2 Toteutus

2.1 Työsuunnitelma ja aikataulu

Tutkimus jakautuu viiteen työpakettiin (TP), joista jokaiselle on nimetty sen toteutusta koordinoiva vastuullinen tutkija. Tutkimuslupa koskee työpaketteja 1-3 sekä työpaketissa 4 toteutettua Delfoi-paneelia.

Työpaketti 1: osallisuuspolitiikan nykytila hyvinvointialueilla (Jiri Nieminen)

Työpaketissa analysoidaan hyvinvointialueiden osallisuustyötä. Teoreettisena lähtökohtana on ymmärrys siitä, että hyvinvointialueet ovat sekä hyvinvointipalveluiden tuottajia että kansalais- ja palvelunkäyttäjädemokratian rakenne. Tutkimusaineiston muodostuu hyvinvointialueiden strategioista, osallisuussuunnitelmista ja osallisuusvastaavien ryhmähaastatteluista. Analyysitapa on tulkitseva politiikka-analyysi (Häikiö & Leino 2014). Työpaketissa tuotetaan yksi suomenkielinen ja yksi kansainvälinen tieteellinen artikkeli sekä yksi yleistajuinen julkaisu.

Työpaketti 2: Kansalaisosallisuuden käytännöt hyvinvointialueilla (Niina Rantamäki)

Työpaketissa tutkitaan TP 1 tulosten perusteella valittujen viiden (5) hyvinvointialueen lakisääteisiä vaikuttamistoimielimiä (vammais- ja vanhusneuvostot sekä nuorisovaltuustot). Kiinnostuksen kohteena on, minkälaista osallisuutta vaikuttamistoimielimet toteuttavat sekä millaiset ovat niiden mahdollisuudet käynnistää muutokseen tähtäävää keskustelua tärkeiksi koetuista ongelmista. Tutkimusaineiston muodostavat toimielinten kokouspöytäkirjat ja niiden jäsenten ryhmähaastattelut. Aineiston analyysi tukeutuu Arnsteinin (1969) osallisuuden käsitteistöön sekä politisoinnin ja depolitisoinnin problematiikkaa käsittelevään tutkimukseen. Työpaketissa tuotetaan yksi suomenkielinen tieteellinen artikkeli ja yksi yleistajuinen julkaisu.

Työpaketti 3: Rakenteellinen sosiaalityö osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien edistäjänä (Tuomo Kokkonen)

Työpaketissa kysytään, minkälaista hyvinvointialueiden rakenteellinen sosiaalityö on osallisuuden näkökulmasta. Tutkimusaineiston muodostavat rakenteellisen sosiaalityön toimintasuunnitelmat sekä hyvinvointialueiden rakenteellisen sosiaalityön kehittäjien yksilöhaastattelut. Aineisto analysoidaan sisällönanalyysin avulla näkökulmina sosiaalityön asiakkaiden osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia koskeva luokittelu (Arnstein 1969) sekä inklusiivisuuden (Pohjola 2014) ja poliittisen työn (Närhi ym. 2023) käsitteet. Analyysin perusteella tuotetaan osallisuutta vahvistavan rakenteellisen työn mallien jäsenitys, jota syvennetään perehtymällä vastaaviin tapauksiin kentällä. Työpaketissa julkaistaan yksi suomenkielinen tieteellinen artikkeli ja yksi yleistajuinen julkaisu.

Työpaketti 4: Syvenevän osallisuuden toimintamallit hyvinvointialueilla (Tuomo Kokkonen)

Työpaketissa toteutetaan verkkoalustalla työskentelevä Delfoi-paneeli (Pihlainen ym. 2016; Linturi & Kuusi 2022), joka pohtii osallisuus- ja vaikuttamispoliittikan tulevaisuutta. Paneelin suunnittelussa hyödynnetään työpakettien 1, 2 ja 3 tutkimustuloksia. Sen jäseniksi kutsutaan

osallisuus- ja vaikuttavuustyön erilaisia asiantuntijuuksia edustavia toimijoita (mm. kansalaistoimijat, sosiaalityön asiantuntijat, hyvinvointialueiden johtajat ja poliittiset päättäjät). Paneelikeskustelua analysoidaan politiikka-analyysin (Häikiö & Leino 2014) kannalta kiinnittäen huomio erityisesti deliberatiiviseen demokratiaan. Työpaketissa tuotetaan yksi kansainvälinen ja yksi suomenkielinen tieteellinen artikkeli.

Työpaketti 5: Poliittikkasuositukset ja tiedottaminen (Tuomo Kokkonen)

Tutkimuksesta tiedotetaan aktiivisesti koko tutkimusprosessin ajan ja sille perustetaan verkkosivu, jossa hankkeesta tiedotetaan blogi/vlogi-julkaisujen avulla. Sidosryhmien ylläpitämille alustoille tarjotaan julkaistavaksi kirjoituksia. Tutkimusta ja sen tuloksia esitellään sosiaalialan seminaareissa ja tieteellisissä konferensseissa. Hankkeen aikana laadittuihin julkaisuihin sekä TP 4:ssä hahmotettuihin syvenevän osallisuuden malleihin perustuen tuotetaan materiaalipaketti hyvinvointialueiden osallisuustyön tueksi. Tutkimuksen tulokset tiivistetään hyvinvointialueiden osallisuus- ja vaikuttamistyötä koskeviksi politiikkasuosituksiksi. Hankkeen päättyessä järjestetään loppuseminaari (live ja Teams), johon erityisesti kutsutaan mukaan keskeiset yhteistyökumppanit (asiantuntijaryhmä, hyvinvointialueiden osallisuusvastaavat, rakenteellisen sosiaalityön kehittäjät, TP 2:ssa tutkitut osallisuus- ja vaikuttamistoimielimet sekä TP 4 Delfoi-paneelin jäsenet). Työpaketissa julkaistaan yksi kansainvälinen tieteellinen artikkeli.

Taulukko 1: ORAS-tutkimushankkeen työpaketit

TYÖPAKETTI	TOIMENPITEET	TUOTOKSET
TP 1: Osallisuuspolitiikan nykytila hyvinvointialueilla 9/2024–4/2025	- Hyvinvointialueiden osallisuustyötä ohjaavien dokumenttien analyysi - Hyvinvointialueiden osallisuusvastaavien ryhmähaastattelut	- Kokonaiskuva osallisuuspolitiikan nykytilaa hyvinvointialueilla - 1 suomenkielinen ja 1 kansainvälinen tieteellinen julkaisu; 1 muu julkaisu
TP 2: Kansalaisosallisuuden käytännöt hyvinvointialueilla 1/2025–12/2025	- Analyysi hyvinvointialueilla (5) toimivien vaikuttamistoimielinten toiminnasta ko. toimielinten kokouspöytäkirjoihin sekä jäsenten ryhmähaastatteluihin	- Tieto vaikuttamistoimielinten toiminnasta osallisuuden ja deliberatiivisen demokratian näkökulmasta - 1 suomenkielinen tieteellinen julkaisu; 1 muu julkaisu
TP 3: Rakenteellinen sosiaalityö osallisuuden ja vaikuttamisen kehittäjänä 1/2025–12/2025	- Analyysi rakenteellisesta sosiaalityöstä osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksien kehittäjänä hyvinvointialueilla - Aineisto rakenteellisen sosiaalityön toimintasuunnitelmat ja rakenteellisen sosiaalityön kehittäjien ryhmähaastattelut	- Osallisuustyön mallien jäsenyys inklusiotyön ja poliittisen työn näkökulmasta - 1 suomenkielinen tieteellinen julkaisu; 1 muu julkaisu
TP 4: Syvenevän osallisuuden aiheet hyvinvointialueilla 11/2025–10/2026	- Aikaisemmissa työpaketeissa paikannettujen innovatiivisten osallisuus- ja vaikuttamiskäytäntöjen teoriaohjaava analyysi - Delfoi-paneeli valikoiduille asiantuntijoille	- Teoreettinen analyysi osallisuuden ja demokratian vahvistamisesta hyvinvointialueilla - 1 suomenkielinen ja 1 kansainvälinen tieteellinen julkaisu
TP 5: Poliittikkasuositukset ja tiedottaminen 5/2026–12/2026	- Hankkeen tulosten vieminen yhteiskunnalliseen keskusteluun - Vaikuttaminen poliittiseen valmisteluun ja päätöksentekoon	- Verkkosivu ja blogi/vlogi - Materiaalipaketti osallisuustyöstä - Loppuseminaari ja politiikkasuositukset - 1 kansainvälinen tieteellinen julkaisu - Tulosten esittäminen seminaareissa ja tieteellisissä konferensseissa

2.2 Tutkimusaineisto (data ja materiaali), tutkimusmenetelmät ja tutkimusympäristö

Tutkimuksen aineiston muodostavat: 1) *dokumenttiaineistot*: hyvinvointialueiden strategiat, osallisuusohjelmat, vaikuttamistoimielinten kokouspöytäkirjat sekä rakenteellisen sosiaalityön toimintasuunnitelmat (TP 1,2 ja 4), 2) *haastatteluaineistot*: osallisuusvastaavien ja vaikuttamistoimielinten ryhmähaastattelut, rakenteellisen sosiaalityön kehittäjien yksilöhaastattelut (TP 1, 2, 3 ja 4) sekä 3) *Delfoi-paneelikeskustelun tuottama aineisto* (TP 4).

Tutkimuksessa sovelletaan monimenetelmällistä tutkimusstrategiaa, jossa yhdistyvät erilaiset näkökulmat, teoreettiset lähestymistavat, tutkimusmenetelmät, aineistot sekä analyysimenetelmät. Greenen (2007) mukaan monimenetelmällisyys on ajattelumalli, jolle kuvaavaa ovat moninaiset tavat nähdä, kuulla ja tulkita ympäröivää maailmaa. Erityisen toimiva lähestymistapa se on yhteiskunnallista muutosta tavoittelevassa tutkimuksessa, jossa tutkittavan ilmiön moninaisuuden tavoittaminen on kriittinen tekijä: erilaisten näkökulmien välinen vuorovaikutus sekä täten muodostuva laajentuva ymmärrys (Mertens 2017).

Monimenetelmällisen tutkimusstrategian mukaisesti analyysissä sovellettavat menetelmät vaihtelevat aineistojen ja tutkimuskysymysten mukaisesti. Laajana kehyksenä toimii poliittisia järjestelmiä, instituutioita, osallisuutta ja päätöksentekoprosesseja käsitteellistävä *tulkitseva politiikka-analyysi* (Häikiö & Leino 2014). Se keskittyy hallinnollisten käytäntöjen ja politiikan suhteen käsitteellistämisen auttaen ymmärtämään, kuinka rakenteet ja toimijat ovat vuorovaikutuksessa keskenään sekä miten poliittisuus ja politiikkaprosessit eri tilanteissa avautuvat tai sulkeutuvat (politisointi vs. depolitisointi). Poliitiikka-analyysissä on myös keskeistä analysoida, miten politiikkaprosessit luovat toimija-asemia, identiteettejä ja arvoja, joihin mukana olevat osapuolet sitoutuvat ja joiden kautta he samaistuvat hyvinvointialueeseensa sekä demokratiaan.

Tutkimus toteutetaan Jyväskylän yliopistossa (Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos / sosiaalityön yksikkö ja Kokkolan yliopistokeskus Chydenius / sosiaalitieteiden yksikkö).

2.3 Riskien arviointi ja niihin varautuminen

- 1) *Projektiryhmän kokoonpanossa tapahtuvat muutokset*: tutkimusryhmän sisäisen tiedonkulun organisointi; kaikkien työryhmän jäsenten osallistuminen jokaiseen työpakettiin.
- 2) *Hyvinvointialueiden sitoutuminen tutkimusyhteistyöhön*: yhteistyöperustan rakentamiseen panostaminen; yhteistyöhön edellyttämien resurssien selkeä ilmaiseminen; tapaustutkimuksessa rajallinen määrä osallistujia, jolloin yksittäiset kieltäytymiset eivät uhka tutkimukselle.
- 3) *Delfoi-paneelin kokoaminen*: kiinnostuneiden osallistujien rekrytointi jo tutkimuksen alusta lähtien; asiantuntijaryhmän jäsenten osaamisen ja verkostojen hyödyntäminen.
- 4) *Artikkelien julkaisuprosessit venyvät yli tutkimushankkeen keston*: tutkimusryhmän jäsenet sitoutuvat julkaisuprosessin loppuunsaattamiseen; artikkelien työstäminen ensimmäisestä työpaketista lähtien; yhteiskirjoittamisen suosiminen.

3 Hakija, tutkimusryhmä ja yhteistyötahot

3.1 Tutkimusryhmän jäsenet ja heidän hankkeen toteuttamisen kannalta keskeiset ansiot

Tuomo Kokkonen, YTT, dosentti (rakenteellinen sosiaalityö, UTU), yliopistonopettaja, tutkimuksen johtaja ja työpakettien 3, 4 ja 5 vastuullinen tutkija. Vastasi MoRa-tutkimushankkeessa (2021–2022) poliittisia päättäjiä ja sosiaalijohtoa analysoineista työpaketeista sekä oli toimittajana hankkeen julkaisussa. Vastasi MoRa-hankkeessa rakenteellisen sosiaalityön poliittisuutta koskevan

teorian kehittämistä. Profiloitunut tutkimuksessaan sosiaalityön yhteyksiin kansalaisuuteen ja hyvinvointivaltioon. Orcid 0000-0003-1675-0917. H-Index 10/Google Scholar.

Niina Rantamäki, YTT, tutkimuskoordinaattori, työpaketin 2 vastuullinen tutkija. Vastasi MoRa-tutkimushankkeessa (2021–2022) sosiaalityöntekijöiden sekä kansalaisyhteiskunnan toimijoiden näkökulmaa analysoineista työpaketeista ja oli toimittajana hankkeen julkaisussa. Työskennellyt vuodesta 2010 tutkijana useissa hyvinvointipalveluja ja kansalaisosallisuutta tarkastelleissa tutkimushankkeissa, osassa vastaavana. Orcid: 0000-0003-3926-5543. H-index 8/Google Scholar.

Jiri Nieminen, YTT, yliopistonopettaja, työpaketin 1 vastuullinen tutkija. Kirjoittanut useita artikkeleita ja katsauksia sekä tutkinut mm. politiikkaa ja maskuliinisuutta sekä sosiaalityötä. Tasa-arvoasianvaltuuskunnan miesjaoston asiantuntijajäsen 2023–2027. Orcid: 0009-0007-3296-0988. H-Index 5/Google Scholar.

Sini Pallasvuo, VTM, sosiaalityöntekijä ja sosiaalityön jatko-opiskelija JY.

3.2 Yhteistyötahot

Tutkimukselle perustetaan erilaisia asiantuntijuuksia ja näkökulmia edustavista asiantuntijoista koostuva asiantuntijaryhmä. Sen tehtävänä on tukea ja edistää tutkimuksen toteutusta, toimia välittävänä yhteistyörakenteena tutkimuksen ja ryhmän jäsenten edustamien taustaryhmien välillä sekä auttaa tutkimuksen tulosten levittämisessä. Asiantuntijaryhmä kokoontuu tutkimuksen kuluessa viisi kertaa (puolivuositain). Ryhmän jäseniksi ovat lupautuneet seuraavat henkilöt:

- Johtaja Sointu Möller, Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus
- Erityisasiantuntija Erja Saarinen, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
- Kehittämispäällikkö, VTT Tapani Kauppinen, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
- Margita Lukkarinen, aluevaltuutettu, Soite

4 Vastuullinen tiede

4.1 Tutkimuseettiset kysymykset

Tutkimuksessa sitoudutaan hyvään tieteelliseen käytäntöön (TENK 2012) ja tutkimuksen eettisiin periaatteisiin (TENK 2019). Näihin kuuluvat osallistumisen vapaaehtoisuus, oikeus kieltäytyä ja peruuttaa osallistuminen tutkimukseen missä vaiheessa tahansa. TENK:n linjausten mukaisesti eettiselle ennakoarvioinnille ei ole tarvetta. Tutkimukseen osallistujia informoidaan etukäteen tutkimuksen tavoitteista sekä sen toteutusta, henkilötietojen ja aineistojen käsittelyä sekä tulosten julkaisua koskevista käytännöistä.

Tutkimusaineiston käsittelyssä noudatetaan GDPR-sääntöjä. Haastatteluaineistot anonymisoidaan vaikuttamistoimielinten sekä palveluiden käyttäjien haastattelujen osalta. Asiantuntijoiden, työntekijöiden ja kansalaistoiminnan edustajien haastattelut sekä Delfoi-paneelin aineisto pseudonymisoidaan. Digitaalisessa muodossa oleva aineisto säilytetään tietoturvallisesti käyttäjätunnuksin sekä salasanoin suojatulla verkkoasemalla ja paperiset aineistot lukitussa tilassa. Tutkimuksen tulokset julkaistaan siten, etteivät tutkimukseen osallistuneet informantit tai heidän edustamansa taustaorganisaatiot ole niistä tunnistettavissa.

4.2 Avoin tiede

Tutkimuksen tulokset julkaistaan avoimilla foorumeilla ja julkaisut rinnakkaistallennetaan yliopiston julkaisuarkistoon. Tutkimukselle perustetaan oma verkkosivusto, jonne tuotetut julkaisut kootaan ja linkitetään. Lisäksi sivustolla kerrotaan blogien/vlogien kautta tutkimuksen etenemisestä ja alustavista tuloksista. Anonymisoitaessa haastatteluaineistosta poistetaan täydellisesti kaikki tunnistetiedot, jotta ketään ei voida siitä tunnistaa suoraan tai välillisesti.

Anonymisoinnin myötä tunnisteelliseen tietoon ei voida myöskään enää palata eikä yhdistää aineistoon samoja tutkittavia koskevia uusia tietoja. Anonymisoitu aineisto säilytetään pysyvästi Jyväskylän yliopiston Nextcloud-palvelussa.

4.3 Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen

Sosiaalityön eettisten periaatteiden mukaisesti ORAS-tutkimus sitoutuu kaikkien ihmisten tasa-arvoisuuden ja yhdenvertaisuuden toteuttamiseen ja edistämiseen. Tutkimuksen tavoitteena ja toteutusta ohjaavana pääperiaatteena on turvata ja vahvistaa yhteiskunnassa huono-osaisessa asemassa olevien ihmisten toimijuutta. Erityistä huomiota kiinnitetään siihen, että palvelunkäyttäjillä (TP 2) on tosiasialliset mahdollisuudet osallistua tutkimukseen (mm. ryhmähaastatteluihin osallistumisesta aiheutuvien kulujen korvaaminen) ja että he voivat ilmaista vapaasti omat näkemyksensä. Tilanteissa, joissa on samanaikaisesti mukana erilaisessa asemassa olevia informantteja (TP 4), huolehditaan siitä, että kaikkien osallistujien näkemykset tulevat yhdenvertaisesti kuulluksi ja huomioon otetuiksi. Samaa periaatetta noudatetaan myös tutkimusryhmän sisäisessä työskentelyssä ml. hankkeen aineistoja hyödyntävät opiskelijat.

5 Yhteiskunnalliset vaikutukset ja vaikuttavuus

5.1 Vaikutukset ja vaikuttavuus tiedeyhteisön ulkopuolella

ORAS-tutkimushanke tukee hyvinvointialueita sekä palveluiden tuottamisessa että osallisuuden ja demokratian vahvistamisessa. Aihe on tärkeä nyt, kun hyvinvointialueet ovat käynnistymisvaiheessa ja niiden oikeutusta koetellaan eri tavoin – palveluiden laadun ja saatavuuden lisäksi hyvinvointialueiden rahoituksen ongelmat sekä raskaaksi arvosteltu hallinto ovat arvostelun kohteena. Tässä tilanteessa on tärkeää, että hyvinvointialueet säilyttävät elävän keskusteluyhteyden asukkaidensa ja aivan erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita eniten käyttävien asukkaiden kanssa.

Tutkimus auttaa kehittämään rakenteellisen sosiaalityön menetelmiä ja osallisuustyön malleja. Osallisuutta vahvistava rakenteellinen sosiaalityö on lujittaa myös luottamusta viranomaisten ja kansalaisten välillä. Näiden vaikutustensa kautta ORAS-tutkimushanke tukee Kansallisen demokratiaohjelman 2025 (Valtioneuvosto 2020) tavoitteiden toteutumista.

5.2 Kestävän kehityksen periaatteiden huomioon ottaminen

ORAS-tutkimus liittyy YK:n Agenda 2030 (YK 2015) ja Suomen akatemian (2016) kestävän kehityksen periaatteisiin vahvistaen demokratiaa, osallisuutta sekä kaikkien ihmisten mahdollisuuksia vaikuttaa omaan elämäänsä ja itselleen tärkeisiin yhteiskunnallisiin asioihin (kohta 2). Tutkimus tukee myös pyrkimyksiä lisätä tasa-arvoa, vähentää syrjintää ja eriarvoisuutta sekä taata kaikkien yhteiskunnan jäsenten yhdenvertaiset mahdollisuudet hyvinvointiin (kohta 1).

6 Tutkijankoulutuksen ja tutkijanuran edistäminen tutkimushankkeessa

Tutkimusryhmässä on tutkijanuran eri vaiheessa olevia tutkijoita. Hankkeen tutkijat Jiri Nieminen ja Niina Rantamäki pätevöityvät dosenteiksi hankkeen kestäessä. Hanke tukee projektitutkijaksi jatko-opiskelijan väitöskirjatyötä, jota hankkeen johtava tutkija ohjaa. Lisäksi hanke tarjoaa aineistoja sekä teoreettista tukea pro gradu -tutkielmiaan tekeville sosiaalityön opiskelijoille.

Lähdeluettelo

- Annala, Mikko & Leppänen, Juha & Metsola, Silva & Sabel, Charles F. (2021) Nöyrän ohjauksen malli. Policy Brief (3) 2021: 5. Helsinki: Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoimisto.
- Arnstein, Sherry R. (1969) A Ladder of Citizen Participation. *Journal of the American Planning Association* 4(35), 216–224.
- Borg, Sami (2022) Aluevaalitutkimus 2022. Tutkimus Suomen ensimmäisistä aluevaaleista. KAKS – Kunnallisanalan kehittämissätiö. Keuruu: Otava.
- Carniol, Ben (1992) Structural social work: Maurice Moreau's challenge to social work practice. *Journal of Progressive Human Services*, 3(1), 1–20.
- Fung, Archon (2007) *Minipublics: Deliberative Designs and Their Consequences*. Teoksessa Shawn W. Rosenberg (toim.) *Deliberation, Participation and Democracy*. London: Palgrave Macmillan.
- Fung, Archon (2020) Four Levels of Power: A Conception to Enable Liberation. *The Journal of Political Philosophy*, (2)28, 131–157.
- Greene, Jennifer (2007) *Mixed methods in social inquiry*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Grönlund, Kimmo & Herne, Kaisa & Jäske, Maija & Värttö, Mikko (2022) Can politicians and citizens deliberate together? Evidence from a local deliberative mini-public. *Scandinavian Political Studies* 45(3), 410-432.
- Häikiö, Liisa & Leino, Helena (2014) Tulkitsevan politiikka-analyysin lähtökohdat. Teoksessa Liisa Häikiö & Helena Leino (toim.) *Tulkinnan mahti. Johdatus tulkitsevaan politiikka-analyysiin*. Tampere: Tampere University Press, 9-32. IFSW 2023
- Jäntti, Anni & Airaksinen, Jenni & Bäcklund, Pia (2017) Osallistuminen julkishallinnon legitimeettikysymyksenä. Teoksessa Pia Bäcklund & Jouni Häkli & Harry Schulman (toim.) *Kansalaiset kaupunkia kehittämässä*. Tampere: Tampere University Press. 34-56.
- Keränen, Marja (2013) Hallinnallistuuko kansalaistoiminta? Valtion ja kansalaisyhteiskunnan suhteet hallinnan paradigmojen muutoksessa. Teoksessa Elina Kestilä-Kekkonen & Paul-Erik Korvela (toim.) *Poliittinen osallistuminen. Vanhan ja uuden osallistumisen jännitteitä*. SoPhi 135. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 134–160.
- Keränen, Marja (2014) Onko politiikkaprosessi politiikkaa vai hallintoa? Teoksessa Liisa Häikiö & Helena Leino (toim.) *Tulkinnan mahti. Johdatus tulkitsevaan politiikka-analyysiin*. Tampere: Tampere University Press, 33-55.
- Kallio, Johanna (2021) Sosiaali- ja diakoniatyöntekijöiden puoluevalinta, sosiaalipoliittiset mielipiteet ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen. Teoksessa Kirsi Günther & Johanna Kallio (toim.) *Tutkiva sosiaalityö*. Helsinki: Talentia ry, 25–39.
- Klijn & Edelenbos (2013)
- Kokkonen, Tuomo (2023) Poliittisuus rakenteellisen sosiaalityön määrittäjänä. Teoksessa Kati Närhi, Sirpa Kannasoja, Tuomo Kokkonen, Niina Rantamäki ja Santra Ruonakangas (toim.) *Rakenteellisen sosiaalityön tila ja tulevaisuus Suomessa*. SoPhi 154, Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto 49-69.
- Laki hyvinvointialueesta 611/2021.
- Lammintakanen, Johanna & Rissanen, Sari (2017) *Politiikka ja strategia sosiaali- ja terveysjohtamisessa*. Teoksessa Sari Rissanen, Johanna Lammintakanen & Anneli Hujala (toim.) *Sosiaali- ja terveysjohtaminen*. Helsinki: Sanoma Pro oy, 39–58.
- Leppänen, Joonas (2016) *A Political Theory of Dissent: Dissent at the Core of Radical Democracy*. Academic dissertation. Faculty of Social Sciences. University of Helsinki. Helsinki: Unigrafia.
- Linturi, Hannu & Kuusi, Osmo (2022) Tulevaisuuksia ennakoi Delfoi-menetelmä. Teoksessa Hanna-Kaisa Aalto & Katariina Heikkilä & Pasi Keski-Pukkila & Maija Mäki & Markus Pöllänen (toim.) *Tulevaisuudentutkimus tutuksi – perusteita ja menetelmiä*. Tulevaisuudentutkimuksen Verkostoakatemia julkaisuja 1/2022. Tulevaisuudentutkimuskeskus. Turku: Turun yliopisto, 178-198.
- Matthies, Aila-Leena (2017) Osallistumisen lupaus ja petos hyvinvointipalveluissa. *Sociologia*, 2(54), 150–66.
- Mertens, Donna M. (2017) Transformative research: personal and societal. *International Journal for Transformative Research*, (4)1, 18-24.
- Nousiainen, Marko (2016) Osallistavan käänteen lyhyt historia. Teoksessa Marko Nousiainen & Kari Kulovaara (toim.) *Hallinnan ja osallistamisen politiikat*. SoPhi 132. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 158–189.
- Mullaly, Bob & Dupré, Marilyn (2019) *The New Structural Social Work. Ideology, Theory, and Practice* (4th ed.). Toronto: Oxford University Press.
- Möttönen, Sakari & Niemelä, Jorma (2014) *Kunta ja kolmas sektori. Yhteistyön uudet muodot*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Närhi, Kati (2023) Kansainvälinen ja suomalainen rakenteellisen sosiaalityön perinne. Teoksessa Kati Närhi, Sirpa Kannasoja, Tuomo Kokkonen, Niina Rantamäki ja Santra Ruonakangas (toim.) *Rakenteellisen sosiaalityön tila ja tulevaisuus Suomessa*. SoPhi 154, Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto 22-48.

- Närhi, Kati & Rantamäki, Niina & Kannasoja, Sirpa & Kokkonen, Tuomo & Ruonakangas, Santra (2023) Ehdotus monitoimijaisen rakenteellisen sosiaalityön toimintamallista ja sen reunaehdoista. Teoksessa Kati Närhi, Sirpa Kannasoja, Tuomo Kokkonen, Niina Rantamäki ja Santra Ruonakangas (toim.) Rakenteellisen sosiaalityön tila ja tulevaisuus Suomessa. *SoPhi* 154, Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto 187-204.
- Payne, Malcolm (2021) *Modern Social Work Theory*. Fifth edition. London: Macmillan International Higher Education.
- Pihlainen, vuokko & Kivinen, Tuula & Lammintakanen, Johanna (2016) Argumentoiva Delfoi-menetelmä tulevaisuuden johtamisosaamisen tutkimusmenetelmänä. *Hallinnon tutkimus* 35(3), 204-217.
- Pohjola, Anneli (2014) Rakenteellisen sosiaalityön paikannuksia. Teoksessa Anneli Pohjola, Merja Laitinen & Marjaana Seppänen (toim.) Rakenteellinen sosiaalityö. Kuopio: UNIpress, 16–33.
- Raisio, Harri & Vartiainen, Pirkko (2011) Osallistumisen illuusiosta aitoon vaikuttamiseen: deliberatiivisesta demokratiasta ja kansalaisraatien toteuttamisesta Suomessa. Helsinki: Suomen kuntaliitto
- Raisio, Harri (2014) Monikulttuurisuus ja deliberatiivinen demokratia. Väestöryhmäkohtaisten kansalaisraatien mahdollisuuksia ja haasteita. *Kansalaisyhteiskunta*, (1), 139–157.
- Rantamäki, Niina ja Kokkonen, Tuomo (2023a) Oikeudenmukaisuus asiakkaiden asiana. Teoksessa Kati Närhi, Sirpa Kannasoja, Tuomo Kokkonen, Niina Rantamäki ja Santra Ruonakangas (toim.) Rakenteellisen sosiaalityön tila ja tulevaisuus Suomessa. *SoPhi* 154, Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto 187-204.
- Rantamäki, Niina ja Kokkonen, Tuomo (2023b) Kansalaisjärjestöt osallisuuden rakentajina. Teoksessa Kati Närhi, Sirpa Kannasoja, Tuomo Kokkonen, Niina Rantamäki ja Santra Ruonakangas (toim.) Rakenteellisen sosiaalityön tila ja tulevaisuus Suomessa. *SoPhi* 154, Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto 205-234.
- Rautiainen, Pauli & Taskinen, Helena & Rissanen, Sari (2020) Sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistaminen – virstanpylväitä menneestä ja suuntia tulevasta. Teoksessa Anneli Hujala & Helena Taskinen (toim.) Uudistuva sosiaali- ja terveysala. Tampere: Tampere University Press, 15-46.
- Sosiaalihuoltolaki (1301/2014).
- Suomen akatemia (2016) Suomi, jonka haluamme 2050 – Kestävän kehityksen yhteiskuntasitoutumus. Hyväksytty 20.4.2016 kestävän kehityksen kokouksessa.
- TENK, Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2012) Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje. TENK, Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2019) Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Helsinki. Valtioneuvosto (2020)
- Vartiainen, Pirkko & Raisio, Harri & Lundström, Niklas & Niskanen, Ville-Pekka (2020). Katsaus valtion ohjaustoiminnan kehitykseen: Fokuksessa governance- ja kompleksisuuskirjallisuus. *Selvitys- ja tutkimustoiminta*. Helsinki: Valtioneuvosto.
- Värttö, Mikko, Jäske, Maija, Herne, Kaisa & Grönlund, Kimmo (2021) Kaksisuuntainen katu. Poliitikot osallistujina puntaroivassa kansalaisuuskeskustelussa. *Politiikka*, 63(1), 28–53.
- Weinberg, Merlinda (2008) *Structural Social Work: A Moral Compass for Ethics in Practice*. *Critical social work*, 1(9).
- Weiss-Gal, Idit (2017) Social workers policy engagement: A review of the literature. *International Journal of Social Welfare* 3(26), 285-298
- Yhdistyneet kansakunnat (2015) Yleiskokouksen päätöslauselma 25.9.2015. 70. istunto. Asialistan kohdat 15 ja 116. *Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development*.
- Yliaska, Ville (2014) Tehokkuuden toiveuni. Uuden julkisjohtamisen historia Suomessa 1970-luvulta 1990-luvulle. Helsinki: Into.